

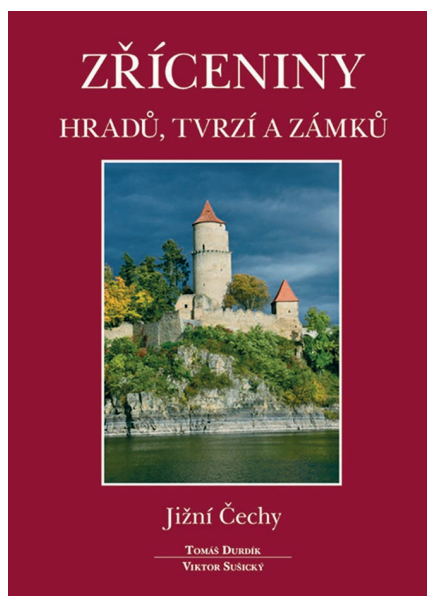
Druhé, upravené vydání**Zříceniny hradů, tvrzí a zámků
v jižních Čechách**

DURDÍK, Tomáš; SUŠICKÝ, Viktor. *Zříceniny hradů, tvrzí a zámků. Jižní Čechy*. Druhé, rozšířené vydání. Praha: Agentura Pankrác, s. r. o., 2019. ISBN 978-80-86781-38-9.

Po nejstarším dílu se středočeskými šlechtickými sídly, který stál na začátku pětidílné knižní řady *Zříceniny hradů, tvrzí a zámků*, je dalším svazkem, vydaným v reedici, díl věnovaný regionu jižních Čech. Poprvé byl publikován v roce 2002, jeho druhé vydání vyšlo pak v nakladatelství Agentura Pankrác koncem roku 2019. Kniha byla při této příležitosti revidována a doplněna. Vzhledem k tomu, že významný český kastelolog Tomáš Durdík, hlavní autor publikace, zemřel již v roce 2012, úpravy jsou dílem druhého člena původního autorského tandemu, Viktora Sušického. Jen před několika lety dokončená knižní série se tak nyní díky reedici delší dobu nedostupného svazku stává znovu kompletní a vedle jednotlivých dílů je nabízena také v podobě pětidílného kompletu.

Geografický záběr recenzované publikace zahrnuje území dnešního Jihočeského kraje s připojeným okresem Pelhřimov. Nové, revidované vydání obsahuje dva typy změn. Těmi prvními je aktualizace sídel, jejichž podoba se během uplynulých dvou desetiletí dočkala výraznějších proměn. Tím se myslí jednak vliv nedávných destrukcí zdiva, což je případ tvrže ve Lhotici nedaleko Želivu, či zejména záměčku Tůmův vrch na Jindřichohradecku, kde došlo k sesuvu celého nárožního torza. Zdokumentovány jsou však též případy zlepšení stavebního stavu, jako např. u Pořešína v Novohradských horách nebo u bergfritové věže tvrže Tichá nedaleko hranice s Rakouskem ve stejném regionu. Druhým typem změn je doplnění předchozího výběru zřícenin o další čtveřici lokalit, které první vydání neobsahovalo. Jde o tvrže Březnice u Bechyně, Čestice, Mladějovice a Proseč.

Stejně jako u ostatních dílů spočívá hlavní přínos této publikace v dokumentační funkci. Jak naznačuje již předchozí odstavec, kvalitní fotografie Viktora Sušického zachycují aktuální stav vybraných zřícenin. Vzhledem k různým proměnám dochované stavební hmoty jednotlivých objektů, zejména v případě těch v havarijním stavu, u nichž může dojít k významnější destrukci dochovaných zbytků zdiva, se tedy může jednat o velmi cenný materiál. Fotografie zachycují jak celkovou podobu někdejších sídel, nakolik to samozřejmě dovoluje terénní situa-

ce, tak případně též zajímavé stavební detaily typu střilen, okenních otvorů, bašt či kapes pro uložení trámů. Obrazový materiál v některých případech zahrnuje též půdorysy nebo nákrety hmotových rekonstrukcí. Textová část jednotlivých hesel je řešena úsporně a obsahuje jen základní informace k historii každého objektu a k jeho popisu. Na to ostatně již v úvodu k prvnímu vydání upozornil sám Durdík a pro podrobnější informace čtenáře odkázal do novějších encyklopedických děl k tématu šlechtických sídel (*Ilustrovaná encyklopedie českých hradů s Dodatky 1–4*¹ a *Encyklopedie českých tvrzí*²). Naznačené koncepty odpovídá rovněž pro celou edici typické uvedení literatury v souhrnné podobě na konci publikace, kde lze tedy dohledat případné další zdroje k pojednávaným lokalitám. Pro případné zahraniční čtenáře jsou na stranách 193–218 texty otištěny v anglickém překladu.

Mgr. Lukáš M. VYTLAČIL
NPÚ, Generální ředitelství v Praze
vytlacil.lukas@npu.cz

■ Poznámky

1 Tomáš Durdík, *Ilustrovaná encyklopedie českých hradů*, Praha 1999 (druhé vydání 2000, třetí, opr. vydání 2009).

– Idem, *Ilustrovaná encyklopedie českých hradů. Dodatky* [1.]–[4], Praha 2002, 2005, 2008, 2011.

2 Ladislav Svoboda et al., *Encyklopedie českých tvrzí*. 1. díl. A–J, Praha 1997; Idem, *Encyklopedie českých tvrzí*. 2. díl. K–R, Praha 2000; Jiří Úlovec, *Encyklopedie českých tvrzí*. 3. díl. S–Ž, Praha 2005.

The Faculty of Horticulture of Mendel University
Instrumentalization of conservation in the Czech
lands in the second half of the 1940s and 1950s
Kristina UHLÍKOVÁ; Michal SKLENÁŘ

State heritage property care in Czechoslovakia after the Second World War was confronted with tasks that were incomparably more complex and demanding than in the previous period, with the accompanying tensions and paradoxes. The transfer of most heritage properties from private to state ownership offered a previously unimaginable opportunity to significantly influence their maintenance and use. At the same time, however, conservationists have had to look on, virtually helplessly, at the devastation of many other valuable heritage properties, even at the targeted and widespread devastation in the case of the border zone or the North Bohemian brown coal basin. The role of the state changed dramatically, not only in terms of ownership relations, but also in terms of the demands placed on the preservation of cultural heritage, its presentation, and the creation of new types of heritage properties.

The term “instrumentalization” can be used to describe the most important processes that determined the approach to cultural heritage in the Czechoslovak Republic in the late 1940s and during the 1950s. The structure of heritage property care, the mechanisms of its daily operation, and the practical performance of heritage property protection, as well as the buildings themselves, were to serve as part of a broad-spectrum indoctrination of the population. Although the ideological narratives of communist totalitarian rule, which used heritage care and individual heritage properties as instruments to promote a hegemonic conception of culture, appeared after February 1948, their unequivocal assertion is, somewhat paradoxically, linked to the late 1950s and 1960s. It was only after the law was passed, with conservation being more firmly established within the state structures and consolidated internally, that the instrumentalization of conservation and listed buildings had the desired effect. The statism and the propagation of the idea of state-guaranteed care of cultural heritage was, in fact, continuously linked to the period of the so-called Protectorate of Bohemia and Moravia and enjoyed considerable public support.

During the highly chaotic 1950s, the practical difficulties of operating a structure that was significantly understaffed and underfunded, while at the same time having to effectively manage a very large property with specific maintenance requirements, prevailed in the heritage care environment. The instrumentalization and demands of the state are clearly evident in the categorization of heritage properties, the reductive approach to